

A terület É-i részén talált 1. lelőhelyen, az ÉK-DNy irányú nagy dombvonulat egy lankásabb DK-i nyúlványán közepes sűrűségben kerültek elő bronzkori kerámiatöredékek, paticsok, őrlőkő töredéke, valamint az ÉK-i részen kevés neolitikus kerámia.

A terület DK-i részén felfedezett 2. lelőhelyen, egy alig látható, a környezetéből kissé kiemelkedő dombháton szórványosan találtunk középső neolitikus kerámiadarabokat.

A lelőhelyek összefüggése a felszínen nem volt megállapítható.

CSENGERI PIROSKA

260. Miskolc, Rákóczi utca 13.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kú

2003. szeptember 29. és október 7. között a Herman Ottó Múzeum régészeti feltárásokat végzett a telken. Az épület lebontott hátsó traktusa helyét régészeti módszerekkel kutattuk, valamint az udvar rétegsorát vizsgáltuk.

A kutatás célja az volt, hogy információkat szerezünk a telek építéstörténetéről, valamint megvizsgáljuk, hogy az Avas ÉK-i lábánál, az Avas és a Szinva által határolt területen mely régészeti korok leletanyaga található meg. A Szinva jobb partján található telek az Avas lábánál mintegy 70 méterre található attól a helytől, ahol a Bársony-házi szakócák 110 évvel ezelőtt előkerültek. A Rákóczi utca folytatásában az egykori Molotov u. 12–14. (korábban Mindszent u. 4–6.) ma Papszer u. 32–34. sz. telken Saád Andor végzett régészeti leletmentést 1959-ben, e kutatás során őskőkori eszközkészítő műhely leletei kerültek elő. A Mélyvölgy utca építésénél a 19–20. század fordulóján egy 11. századi, Szent László denárjával keltezett sírt találtak (Révész, 1992, 108. Idézi Gyulai Éva 1996, 224. In. Miskolc története I.). Ez a leletelőkerülési hely a kutatási terület közelében, attól DNY-i irányban található.

A Rákóczi utca 13. környezetében előkerült eddigi régészeti jelenségek tehát indokolták, hogy e telken is régészeti kutatásokat végezzünk. A telken található úgynevezett Görög kereskedőház építéstörténetéről, valamint a telek középkori betelepülésének részleteiről igen keveset tudunk, ami szintén szükségessé teszi a régészeti kutatást.

A kutatott telken álló műemléképülethez kapcsolódó, a feltárás előtt elbontott épületrészek helyén kitisztítottuk a 19–20. százai alapfalak maradványait, majd kettő, egymásra merőleges kutatóárokmal megvizsgáltuk a terület rétegsorát. E helyen előkerült egy kőlapokkal fedett, a Szinva felé vezető csatorna 6 méter hosszú szakasza. A csatorna betöltésében több keménycserép tál volt. E tálak többsége jól azonosítható bélyeggel készült. A keménycserép áru között a bélyegek alapján az alábbi műhelyekből származó edényeket lehetett elkülöníteni: Holics (HI-bélyeg), Kassa (Kaschau I-bélyeg), Rozsnyó (Rosenau-bélyeg), valamint egy pontosabban meg-

nem határozható, angliai kerámiaműhely termékei (**eds pottery-bélyeg).

A néhány kutatóárokra korlátozott feltárás eredményeképp valószínűsíthető lehet, hogy a telken található épületen a 19. század közepén egy jelentős átépítést végeztek. A telek a 17–18. századokban bizonyosan lakott volt. A 14–15. századból nem kerültek elő olyan leletek, melyek a telek lakottságára utalnának. Az Árpád-kori leletanyag megjelenését az s18-19-20 rétegekben összekapcsolhatjuk a közeli Mélyvölgy bejáratánál előkerült, 11. századi leletekkel.

A 17–18. századi kerámiával keltezett rétegekből több kőeszköz, kő nyersanyag is előkerült. Legszebb példányuk egy kisméretű szakóca. E kőeszközök kivétel nélkül másodlagos helyzetűek, az Avas magasabban fekvő részeiről kerültek megtalálási helyükre. E tényre figyelembe véve feltételezhetjük, hogy a közelben talált Bársony-házi szakócák is hasonló módon kerültek megtalálási helyükre, azaz a szakócákat nem a megtalálási helyükön készítették és használták.

PUSZTAI TAMÁS

261. Miszla, Bikád, Szentegyház-hegy

(Tolna megye) Kő

Bikád, Szentegyház-hegy középkori templomát egy 1934-es adat szerint kincskeresők bolygatták (WMM Rég. Ad. 365-90). A hegy és a hasonló nevű dűlő neve szerepel az 1:10000-es térképen is.

2003. április 19-én a Szentegyház-hegytől K-re eredő patak mentén, az úgynevezett Gyertyános-völgy keskeny szántáscsíkján kb. 500 m hosszan nem találtunk leleteket. A patakra merőleges távvezeték mentén Ny-nak tartva felkapaszkodtunk a Szentegyházi-dűlő néven szántott területként jelölt dombtetőre, amelyet azonban ma már fiatal, vegyes (tölgy-platán-galagonya) erdő borít (tőle K-re, a domboldalon a térképpel megegyezően lombos erdő van). É felé tartva teljes hosszában átszeltük a Szentegyház-hegyet, de a magas aljnövényzet miatt nem lehetett megfigyeléseket tenni. Bár a domb K-ről elég meredek, megtelepedésre nem a legalkalmasabb, de a dűlőnevek alapján kétségtelenül itt keresendő a középkori (Bikád?) falu és temploma.

K. NÉMETH ANDRÁS

262. Miszla, római katolikus templom

(Tolna megye) Ú

1995-ben a templom körül 1 ásónyom mélyen 30–40 cm széles árkot ástak, amelynek során embercsont került elő. A helyszínelést végző Ódor János Gábor megállapította, hogy a mai templom helyén létezett középkori templom osszáriumát bolygatták meg. Mivel tudomást szereztem róla, hogy a templom azóta is vakolat nélkül áll, érdemesnek tűnt megvizsgálni, hogy a felmenő falak esetlegesen nem őriznek-e középkori részleteket. Mivel beavatkozás nélküli terepszemlénk (2003. április 12.)

során ennek sem kívül, sem belül nem találtuk látható nyomát a föld felszíne felett, a teljes egészében 18–19. századi építésű templom további kutatásáról lemondunk.

Munkatárs: Rácz Miklós (ÁMRK).

K. NÉMETH ANDRÁS

263. Mohács, Millenniumi lakópark (Baranya megye) I

2003. június 23–30. között próbafeltárást végeztünk a 3291/7 és a 3291/9 hrsz. telken. A lelőhely a Bég-patak mentén, a mohácsi DNY-i elkerülő út közelében, az úttól K-re húzódó lapos domboldalon fekszik, a kopott, apró felszíni leletek alapján ÉK–DNY-i irányú 100–150×250–300 m kiterjedésű telep.

A település korának és jellegének meghatározására két szelvényt nyitottunk a területen.

Mindkettőnél a 2. ásónyomban, a humusz alján (40 cm mélyen), alig körülhatárolható foltban néhány cserép- és állatcsonttöredék került elő. Az I. szelvény D-i végén a szabálytalan alakú kis gödrök, beásások nyomát még kb. 20 cm-ig lehetett követni, a laza, humuszos betöltésében nem került elő régészeti lelet.

A lelőhely – nagyon vékony települési réteggel, elpusztult (lekopott) régészeti jelenségekkel jelzett – kora a felszíni gyűjtésből származó leletekkel határozható csak meg.

NAGY ERZSÉBET

264. Mosonmagyaróvár, Frankel Leó utca (Győr–Moson–Sopron megye) Rő

A részletes tanulmányt lásd a 65. oldalon!

ASZT ÁGNES

265. Mórág, Kismórág, Öregtemplom-dűlő (Tolna megye) Kö

A Mórágéhoz tartozó Kismórág vasútállomása közelében, az Öregtemplom-dűlőben 1959-ben Mészáros Gyula középkori templomot és temetőt azonosított lakossági bejelentés nyomán. A templomot az első katonai felmérés is feltünteti.

Kismórágyon, az országúttól a vasútállomásra vezető út hídjával átellenben, az út É-i oldalán magányos pince áll, amely mögött meredek löszfal található. A présházról KÉK-re magányos ház áll, amely részben a tovább folytatódó löszdomb elhordása után épülhetett. A présház és lakóház közötti, és az alatta (a ház irányából a dombra) vezető ösvénytől D-re, sűrű bodza- és akácerdőskében található a templom omladékai egy kb. 1 m magas kiemelkedésen, amelynek Ny-i széle részszerűen szakad le. A Ny–K irányban húzódó, ovális területen Ny-i és K-i részén figyeltem meg egy-egy kőcsoportosulást (helyi, fényes, barnás színű kövekből) 2003. április 23-i terepbejárásomkor. Téglatöredéket mind-

össze egyet találtam, embercsont nem volt a felszínen. A földnyelv D-i szélén kb. 0,5 m magas kiemelkedés húzódik végig a présház fölött. A templom feltehetően sértetlen, valószínűleg csak a temető semmisülhetett meg részben a löszfal elhordásával.

A templomhoz tartozó középkori (Mórág?) falut nem sikerült azonosítanom; a templomhelytől É-ra, az emelkedő domboldalon és a dombtetőn továbbá a templomtól Ny-ra fekvő legelőn mindenesetre nem fordultak elő cserepek. A falu bizonyosan a templomtól D-re, a Lajvér-patak partján feküdt, talán tőle DK-re, a mai lakóházak helyén, ahol a patak és a domboldal között szélesebb terasz található.

K. NÉMETH ANDRÁS

266. Mőcsény határa (Tolna megye) Á, Kö

Zsibrik középkori templomáról egyetlen adatunk az első katonai felmérés, amely a falutól É-ra templomromot jelöl. Egy helyi kiadvány szerint a templom romjai a falutól É-ra fekvő bozótosban találhatóak. 2003. április 23-án egyedül végeztem terepbejárást, 29-én pedig Ódor János Gáborral mértük fel hozzávetőlegesen a romokat.

A bozótos a falu Ny–K irányú utcatorlától É-ra fekvő, hasonló irányú temető DK-i részéhez csatlakozik. A temetőtől egy felhagyott mélyút választja el, DDNy felé meredek oldalon ér véget.

A kb. 18×25 m-es, ovális, K felé kissé emelkedő területen található omladékok alapján következtethetünk a templom méretére és elhelyezkedésére. A terület É-i részén, a mélyút közelében egy kb. 1,2–1,5 m magas, rózsaszínes fehér színű, téglaporos-meszes habarccsal rakott kőfal látható, amelynek belső falsíkja 2–2,5 m hosszan követhető, külső síkja a ráakódott omladék és humusz miatt nem állapítható meg. Folytatásként, KDK felé egyre magasodva egy teljesen föld alatt lévő, íves fal 2–3 m széles omladéka is látszik. Feltehetően kb. 1,5–2 m magasán álló felmenő falról van szó, tetejét talán csak a humusz borítja. A tájolás alapján a felmenő fal feltehetően az É-i templomhajó K-i szakaszával, az íves omladék pedig a szentélyzáródással azonosítható. A D-i hajófal enyhe, néhány 10 cm magas, Ny–K irányú kiemelkedéseként észlelhető, kb. 5 m-re a falcsonttól, a Ny-i záródás a „szentélytől” jó 10 m-re sejthető. A templomot körítőfal vette körül, ennek omladéka D-en és Ny-on határozott 1,5–2 m széles sávként kirajzolódik, É-on pedig belefut a feltehetően a középkorban még nem létező, 1,5–2,5 m magas mélyútba, amely megsemmisítette maradványait. A D-i körítőfal egy kb. 2 m hosszú, 70 cm széles szakaszának belső falsíkja is követhető.

Embercsontot a felszínen elvértve találtam, a mélyút falában egyáltalán nem látszanak jelenségek. A templom – kikövetkeztethető kis mérete (kb. 5×10–12 m), a felmenő fal szabályos keleteltsége alapján – vélhetőleg Árpád-kori eredetű, a gótikában tovább nem bővített kis falusi templom. A templomhoz tartozó települést a